

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Запара С.І.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного та інформаційного права
Сумського національного аграрного університету*

УДК 341.1/8

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.2.4>**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
СОЦІАЛЬНОГО КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ
В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ**

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Наприкінці XIX століття британський соціолог та філософ Ієремія Бентам висунув ідею паноптикуму – організації, де один наглядач міг би стежити за в'язнями, а в останніх, у зв'язку з відсутністю впевненості в тому, чи спостерігають за ними, формувалось би відчуття дисципліни. Система соціального кредитного рейтингу Китайської Народної Республіки (далі – КНР), або система соціальної довіри в Китаї, дедалі більше привертає увагу сучасних дослідників. Слід зазначити, що це не просто науковий інтерес до нестандартного інструменту регулювання соціально-правових відносин. Існують всі ознаки того, що така практика поширюється або буде поширена в інших країнах, зокрема Україні. Головна ідея реалізації цього питання полягає в прикладних можливостях застосування «Big Data» – значних обсягів даних, які швидко накопичуються та застосовуються в різних комерційних та не лише цілях. Представлена стаття здійснює аналіз особливостей системи соціального кредитного рейтингу КНР та визначає перспективи розвитку цього питання у світі та в Україні.

Формулювання мети та завдань дослідження. *Метою* публікації є дослідження системи соціального кредитного рейтингу КНР та подібної практики в інших країнах світу, перспективи її розвитку.

Завданнями статті є історико-правовий аналіз системи соціального кредитного рейтингу КНР, подібної практики в інших країнах світу, порядку та особливостей її запровадження, використання потенціалу цієї системи в інших правових системах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різний час суттєвий внесок у дослідження

соціально-правових відносин у КНР зробили такі українські та зарубіжні вчені, як В. Болбот, А. Гандзюра, А. Гірник, А. Даньшин, С. Литвинова, С. Марков, О. Мерекіна, Е. Мурзіна, С. Польовик, О. Поліщук, О. Полозюкова, В. Резаненко, Н. Рогожина, Л. Ромадова, Е. Русакова, Х. Ядани та багато інших. Останнім часом у межах аналізу проблем, пов'язаних із цією публікацією, з'явилися статті зарубіжних авторів, зокрема Д. Доннеллі, К. Удеманса, К. Рамзі, Дж. Фітсмонса, Дж. МакКлейна, Х. Дорна, С. Барбер, Д. Філіппа та інших. Проте залишається інтерес до теми дослідження в контексті мети та завдань цієї публікації.

Виклад основного матеріалу. Китайська система соціального кредитування (далі – система) включає набір баз даних, які постійно зберігають інформацію про поведінку фізичних осіб, корпорацій та державних установ по всьому Китаю. Система «Big Data» в КНР збирає та оброблює величезну кількість інформації про доходи, витрати громадян, їхні уподобання, правопорушення тощо. Як відомо, КНР у 2014 році експериментально запровадило в близько тридцяти містах систему індивідуального соціального рейтингу, хоча в певних пробних мікроверсіях на регіональних рівнях створювались та функціонували інші версії, окремі елементи цієї системи [1]. Станом на сьогодні в умовах, коли багато елементів системи соціального кредитування вже працюють, у Китаї здійснюється підготовка до повного переходу всіх фізичних та юридичних осіб на цю систему. Зокрема, передбачалося, що система в повному форматі має працювати до кінця 2020 року, але у зв'язку з наслідками Covid-19 повна реалізація проекту була відтермінована. Тим не менше система є вкрай цікавою та привертає до себе увагу. Експеримент полягав у тому, що кожному

громадянину надавались умовні 1000 балів, а далі залежно від аналізу дій громадян штучний інтелект здійснював їх кореляцію (зменшував або збільшував бали), поділяючи громадян на п'ять умовних груп [2]. До першої групи було зараховано людей із високим рівнем соціальної відповідальності. Для них передбачалися різні переваги, освітні, соціальні, економічні стимули. Наприклад, передбачалася низька ставка банківського кредиту, соціальні гарантії, додаткові переваги під час працевлаштування тощо. Громадянам із низьким рейтингом влаштуватися на роботу та отримати соціальні гарантії ставало в рази важче. Так, особам із низьким рейтингом ставало проблематично навіть купити квиток на літак або потяг. У 2018 році більше 4 млн осіб не змогли отримати право купити квиток на потяг, 11 млн громадян КНР було відмовлено у праві придбати авіаквиток.

К. Удеманс описує приклад застосування соціального рейтингу, коли молода мати з Ченду, повертаючись із Пекіна у травні 2016 року, могла скористатись єдиним варіантом, а саме подорожувати протягом 20 годин у хиткому поїзді, щоб завершити 1800-кілометрову подорож. Жінка повідомила журналістам, що була внесена до чорного списку уряду з обмеженням її окремих прав, наприклад, придбати певні предмети та отримати послуги, які вимагали перевірки ідентифікації, включаючи квитки на авіа- і швидкісні залізничні перевезення. Такі обмеження жінка отримала у зв'язку з наслідками розлучення та судовим розглядом справи. Молода мати стурбована цими обмеженнями, адже, на її думку, в разі отримання відрядження вона ризикує не виконати вчасно роботу [3].

Такий підхід запроваджується з різних причин, але важливим фактом є формування політики соціальної довіри громадян щодо власних обов'язків, відносин у мікро- та макросоціумах, відносин із державою. Система соціального кредитного рейтингу КНР передбачає реальні інструменти для перевиховання недисциплінованих громадян, створює додаткові стимули для цього. Передбачається, що система зможе суттєво вплинути на зменшення злочинності, неправомірної поведінки, оскільки формує законослухняність як єдино прийнятний спосіб життя. Якщо протиправна поведінка впливає не лише на покарання, а й на рейтинг людини, створюються передумови для правослукняної поведінки, уникнення/зменшення мотивації до скоєння правопорушення. Адже за умови наявності високих балів у системі соціального

кредитного рейтингу з'являються або, навпаки, зникають пропозиції щодо працевлаштування.

Окрім того, виникають додаткові економічні стимули для змістовної підтримки цієї системи. Останніми роками в Китаї набирає популярності мікrokредитування, яке прямо залежить від кредитної рейтингової історії та індексу надійності клієнта. Система соціального кредитного рейтингу стала одним з інструментів, який впливає і на порядок, і на розмір кредитування, ставку банківського кредиту.

Закономірним питанням щодо впровадження системи соціального кредитного рейтингу є достовірність джерел, що впливають на формування персональних рейтингів громадян Китаю. Загалом інформація надходить із різноманітних державних джерел, правоохоронних та судових органів. Наприклад, у місті Жунь Чень дані із 142 організацій, підключених до системи збору інформації, розподіляються за 160 параметрами. Далі система «Big Data» змінює рейтинг громадян. До того ж у Китаї кожен громадянин зобов'язаний підтвердити свою особистість, купуючи сім-карту, створюючи акаунт у соціальних медіа або відкриваючи рахунок у системі онлайн-платежів, зокрема, як цього вимагає закон Китаю про кібербезпеку 2017 року, який набув чинності 1 червня 2017 року. На думку К. Ремсі та Дж. Фізімонс [4], Китай розробляє унікальний режим кібербезпеки та захисту даних, який докорінно змінює ландшафт корпоративних інформаційних технологій. Своєю чергою китайський уряд переконаний, що кіберрежим Китаю зумовлений, насамперед, проблемами національної безпеки і соціальної стабільності, а не захистом персональних даних.

Така інформація викликає здорові сумніви, адже нагадує модель тотального контролю. Але більш уважний погляд на це питання доводить його зв'язок із китайською філософією, релігією, традиціями, намаганням «перевиховувати» своїх громадян.

Китай має безперервну історію власної державності біля 5000 років. Ще у VI–V ст. до н.е. зароджуються *даосизм*, *конфуціанство* та *легізм* [5]. Основоположник даосизму мудрець Лао-Цзи заклав в основу свого вчення поняття Дао («Шлях»), якому підпорядкований увесь світ і яке є основою і джерелом усього суцього. Увесь Всесвіт має своє Дао і перебуває в постійному русі, безперервній зміні, підкорюючись природній необхідності. Згідно із цією філософією поведінка людини має підкорюватись

природним законам, а відхилення від них може призвести до хаосу.

Натомість фундатор конфуціанства Кун Фу-цзи (551–479 рр. до н.е.) вважав вічним встановлений небом порядок, закликав шанувати традиції в сім'ї і державі, визнаючи найважливішим виховання людини. Конфуціанство як релігійно-філософське вчення вважає основним принцип гуманізму, необхідність придушення свого негативного стану для отримання чеснот, як того вимагають норми моралі. Конфуцій запропонував ритуали, згідно з якими треба вшановувати предків, поважати старших, прагнути до внутрішнього самовдосконалення. Нагадаємо, що філософія Конфуція містить систему етичних норм, питання політики, уявлення про особистісну поведінку, управління суспільством. Конфуціанство ставить за мету сприяти суспільному добробуту, створенню досконалої держави, з урахуванням того, що людина, яка сама по собі є недосконалою, повинна мати правильні орієнтири, щоби досягнути позитивного результату. Конфуціанство стало офіційною державною ідеологією і залишалось нею до початку ХХ ст.

Фа цзя (法家, від китайського фа – закон), або Легізм (від лат. *Legis* – закон) – давньокитайська філософська школа V–II ст. до н. е. Її вченням офіційно керувалося царство Цінь і підкорені ним царства. Представники школи стверджували про верховенство державного закону над усіма аспектами життя, проголошували необхідність монархії як умови законності, детального обліку в державі, доносительства, жорстких трудових і військових повинностей, доступності освіти тільки керівникам, а також складної системи винагород і покарань [6]. На відміну від інших філософських шкіл Китаю того часу, у Фа цзя стверджувалося, що закони не абсолютні та можуть змінюватися залежно від потреб держави.

Таким чином, розвиток китайських традицій на основі даосизму, конфуціанства та легізму зумовив наголошення на необхідності дотримання соціального порядку шляхом виховання членів суспільства, застосування елементів заохочення та покарання в цьому процесі.

Систему соціальних стимулів також пов'язують із меритократією (букв. «влада достойних», від лат. *Meritus* – достойний, гідний і грец. *Kratos* – влада, правління) – принципом управління, згідно з яким керівні посади мають займати найздібніші люди, незалежно від їхнього соціального чи економічного походження [7].

На думку низки дослідників, Китай у деякі періоди історії був близький до реалізації меритократичної системи. Так, за часів династії Сун широко використовувалася триступенева система іспитів, за допомогою якої на роль правителів відбиралися претенденти, що краще за інших розуміли мистецтво, конфуціанство та адміністративні проблеми [8]. Отже, система просування соціальними сходинками для державних службовців працювала вже на той час у Китаї. Ідеологія взаємозв'язку життєвих установок, моральності та соціальних результатів має приклади реалізації і в наш час у різних країнах.

У США поширена думка, що принцип меритократії там вже реалізовано, адже особисті досягнення американців залежать лише від здібностей, працьовитості, життєвих установок і моральності. Так, згідно з ідеологією американської мрії, Америка є землею безмежних можливостей, в якій люди можуть піти так далеко, наскільки дозволяють їх власні результати. Американці не лише схильні думати, що саме так має працювати система, більшість американців думають, що так працює система [9].

Критики цього підходу звертають увагу на те, що, як і раніше, важливу роль відіграють спадщина, соціальні і культурні переваги, об'єктивні можливості на ринку праці та для індивідуального підприємництва – удача, доступ до якісної освіти і дискримінація [9]. Додамо, що прикладом запровадження систем обробки даних у США є платформа «FICO» [10] – поєднання прогностичної науки, правил прийняття рішень та оптимізації на основі статистики даних, що, на думку розробників платформи, є цінним особливо для бізнесу, адже запропонована аналітика суттєво покращує відносини з клієнтами.

Унікальна програма ідентифікації Індії, відома як «Aadhaar» [11], надає кожному жителю 12-значний номер і записує їхні демографічні та біометричні дані, включаючи відбитки пальців та сканування райдужної оболонки ока. Програма почалася в 2009 році як добровільна система, але зараз охоплює 99% населення. Початкова мета цієї програми полягала в тому, щоб забезпечити доступ до програм соціального забезпечення, але були висловлені занепокоєння з приводу його використання правоохоронними органами, а також незаконного доступу в комерційних цілях. Це має деяку схожість із масовим збором даних спостереження в деяких випробуваннях Китайської соціальної кредитної системи.

Подібність до китайської системи має кредитна рейтингова система Німеччини «SCHUFA» [12], яка застосовується для оренди або купівлі будинку, оформлення кредиту в банку або отримання товарів у кредит. Незважаючи на те, що деталі оцінки не розголошують в інтересах комерційної таємниці, стверджується, що нерухомість у локації з низьким рівнем доходу або наявність сусідів із низьким балом може негативно вплинути на ваш кредитний портфель.

Збір даних відбувається в багатьох сферах людської життєдіяльності. Є думка, що масштабний збір даних про охорону здоров'я допоможе медичним органам краще зрозуміти вплив способу життя на захворювання та проблеми зі здоров'ям. Наприклад, існують важливі реальні програми використання значного обсягу даних у галузі охорони здоров'я, включаючи прогнозу аналітику, електронні медичні записи та моніторинг стану здоров'я пацієнтів у реальному часі. Нині створюються системи, за допомогою яких медичні експерти отримують доступ до щоденних індивідуальних даних про частоту серцевих скорочень, про те, як люди сплять, а також про кількість та інтенсивність будь-яких фізичних вправ. Своєю чергою це може допомогти глибше зрозуміти причини деяких захворювань, здійснювати профілактичні заходи тощо. Фітнес-годинники та додатки, такі як Fitbit, Apple Watch і Google Fit, цілком можуть стати важливою частиною прогнозуючої аналітики охорони здоров'я. Значний обсяг даних, зібраних за допомогою цих пристроїв, може використовуватись такими організаціями, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВОЗ), щоб краще зрозуміти тенденції здоров'я та фітнесу [13].

Окрім прикладів застосування елементів соціального рейтингу можна спостерігати в Австралії. Так, Програма добробуту «ParentsNext» передбачає виплати самотнім матерям. Щоб отримати допомогу, одержувачі мають щотижня надавати інформацію до системи, чи проводили вони певні заходи зі своїми дітьми, наприклад, відвідували уроки плавання або ходили до бібліотеки [14]. Це має деяку схожість із можливістю Китайської системи соціального кредитування для покарання та винагороди осіб за приватну сімейну діяльність. Але справжнім дебютом австралійської версії високотехнологічної системи китайського соціального рейтингу, що дає змогу контролювати громадян, стала платформа такого моніторингу в північному місті Дарвін, що включає системи для контролю

активності людей за допомогою своїх мобільних телефонів [15]. Нова система заснована на програмах моніторингу Smart Technology в китайському Шеньчжені і створена після уважного вивчення австралійськими чиновниками китайського досвіду. У Дарвіні було побудовано «спеціальні стовпи, оснащені динаміками, камерами та Wi-Fi», для моніторингу людей, їх пересування містом, вебсайтів, які вони відвідують, і додатків, які вони використовують. Моніторинг здійснюється в основному штучним інтелектом, що збирає, аналізує та передає владі необхідну інформацію про активність громадян. Таким чином, наведені приклади свідчать про факти застосування системи соціальних рейтингів у різних країнах світу.

Варто зазначити, що і в самому Китаї соціальний рейтинг застосовується не лише для громадян. Нині підприємства класифікуються на основі їх стандартів відповідності, а також їх аудиту та фінансової звітності. Більше 33 мільйонів підприємств у Китаї вже отримали оцінку за певною версією корпоративної системи соціального кредитування. У преамбулі китайського нормативного акта – Плану будівництва соціального кредитної системи (2014–2020) [16] – зазначено, що «система соціального кредитування є важливою складовою частиною системи соціалістичної ринкової економіки та системи соціального управління. Вона заснована на законах, нормативно-правових актах, стандартах і статутах, на повній мережі, що охоплює кредитні записи членів суспільства і кредитної інфраструктури, підтримується законним застосуванням кредитної інформації і системами кредитних послуг. Їй притаманні вимоги та ідеї культури доброчесності традиційної чесноти. Вона використовує заохочення, щоб зберегти довіру і обмеження проти порушення довіри як стимулюючих механізмів, а її метою є підвищення чесного менталітету і кредитного рівня всього суспільства». Фактично система соціального рейтингу оцінює комерційні підприємства за різними параметрами, які отримуються за допомогою інструментів спостереження та використання аналізу технологій «Big Data». Система соціального кредиту зосереджується на чотирьох параметрах: чесність у державних справах, комерційна цілісність, суспільна цілісність, судова достовірність. Спочатку обмеження стосувалися громадян КНР. Так, у вересні 2016 року уряд Китаю оприлюднив перелік штрафних санкцій для тих фізичних та юридичних осіб, які матимуть низький

рейтинг: заборона на роботу в державних установах, відмова в соціальному захисті, особливо відповідальний огляд на митниці, заборона обіймати керівні посади в харчовій та фармацевтичній промисловості, відмова у придбанні авіаквитків та спального місця в нічних поїздах, відмова в отриманні номерів у готелях та відвідуванні ресторанів високої якості, заборона на навчання дітей у престижних приватних школах. Згодом, з 2018 року почали діяти обмеження для підприємств із низьким ступенем надійності.

Нині система соціального кредитування юридичних осіб орієнтована на дотримання законодавства та уникнення правопорушень (включаючи податкові порушення), розбудову системи безпечного кредитування. Однак очікується, що в майбутньому системою соціального кредитування буде охоплена додаткова інформація, включаючи якість продукції та послуг. Зокрема, нині корпоративна система соціального кредитування зосереджена на питаннях, чи дотримуються підприємства законів і правил, чи своєчасно та належно сплачують податки. Якість продукції та послуг також, ймовірно, буде врахована в бізнесі найближчим часом [1].

Висновки. Таким чином, система соціального кредитного рейтингу КНР як інструмент регулювання економічних, соціально-правових відносин не є новою та унікальною в історичному розумінні, такою, що застосовується лише в одній країні. Хоча саме Китай є батьківщиною даосизму та конфуціанства, які стали базисом філософії виховання людини з урахуванням природних законів. Філософія, що зародилась в VI–V ст. до н.е., нині отримала новий потенціал розвитку. Сучасне застосування елементів, що дозволяють упорядковувати наявні суспільні відносини, дисциплінувати їх учасників, пов'язане з можливостями «Big Data» – значних обсягів даних про доходи, витрати фізичних та юридичних осіб, їхні уподобання, можливостями відслідковувати правопорушення та реагувати на них тощо. Особливістю Системи соціального кредитного рейтингу КНР слід вважати її комплексний, всеохоплюючий характер, поширення як на фізичних, так і на юридичних осіб та функціонування на основі можливостей накопичення та аналізу даних «Big Data».

Така практика набула поширення та має всі перспективи для застосування в інших країнах, зокрема в Україні. Уряд Китаю, вважаючи, що «дані цінніші за нафту», активно запроваджує систему соціального рейтингу передусім в ін-

тересах національної безпеки, через необхідність здійснення державного контролю над величезною кількістю ресурсів даних країни, що має забезпечити лідерство КНР у глобальній високотехнологічній економіці.

Нині збір даних відбувається в різних сферах суспільного життя – від даних для ефективного кредитування, здійснення соціальної політики різних країн до охорони здоров'я. Схоже, що високотехнологічне суспільство вже не є перспективою майбутнього, а накопичення та використання різних даних вже нині дає змогу приймати різні управлінські рішення, регулювати освітній процес, ринок праці, вибудовувати систему соціальної допомоги, долати корупцію тощо. Зрештою «Big Data» вже стали частиною державного апарату управління, його вагомим інструментом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Donnelly, D. An Introduction to the China Social Credit System China Social Credit System [Punishments & Rewards] in 2021. URL: <https://nhglobalpartners.com/china-social-credit-system-explained/> (дата звернення: 03.06.2021).
2. Мерекина О. Как работает система социального рейтинга в Китае. URL: <https://magazeta.com/social-rating-china/> (дата звернення: 03.06.2021).
3. Udemans, Ch. Blacklists and redlists: How China's Social Credit System actually works *TechNode* URL: <https://technode.com/2018/10/23/china-social-credit/> (дата звернення: 03.06.2021).
4. Ramsey, C., Fitzsimmons, J. China's Cyber Security Law: how prepared are you? URL: <https://www.controlrisks.com/campaigns/china-business/chinas-cyber-security-law> (дата звернення: 03.06.2021).
5. Історія Китаю. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%8E (дата звернення: 03.06.2021).
6. Фа цзя. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0_%D1%86%D0%B7%D1%8F (дата звернення: 03.06.2021).
7. Меритократія. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 03.06.2021).
8. James E. McClellan III, Harold Dorn. *Science and Technology in World History. Second Edition.* Johns Hopkins university press, 2006. p. 121.
9. McNamee S. J., Miller R. K. *The Meritocracy Myth //Sociation Today.* Spring 2004. Vol. 2, No. 1. URL: *The Meritocracy Myth – Stephen J. McNamee, Robert K. Miller, Jr.* Google Books (дата звернення: 03.06.2021).
10. *The #1 Analytic Decisioning Platform to Optimize Consumer Interactions Across all Customer Decisions.* URL: <https://www.fico.com> (дата звернення: 03.06.2021).

11. My Aadhaar. Unique Identification Authority of India. URL: <https://uidai.gov.in/151-my-aadhaar.html> (дата звернення: 03.06.2021).

12. SCHUFA URL: <https://www.schufa.de> (дата звернення: 03.06.2021).

13. Sophie Barber The Benefits & Dangers of Fitness Data Analytics URL: <https://theclickhub.com/the-benefits-dangers-of-fitness-data-analytics/#:~:text=%20The%20Benefits%20%26%20Dangers%20of%20Fitness%20Data,the%20collection%20of%20fitness%20data%20by...%20More%20>. (дата звернення: 03.06.2021).

14. Australian Government. Department of Education and Training. URL: <https://www.childcarefinder.gov.au/> (дата звернення: 03.06.2021).

15. Phillip, J. Darwin, Australia Adopts China's Tech for Total Social Control. URL: <https://www.technocracy.news/australia-adopts-chinas-tech-for-total-social-control/> (дата звернення: 03.06.2021).

16. Planning Outline for the Construction of a Social Credit System (2014-2020). URL: <https://chinacopyrightandmedia.wordpress.com/2014/06/14/planning-outline-for-the-construction-of-a-social-credit-system-2014-2020/> (дата звернення: 03.06.2021).

Запара С.І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Система соціального кредитного рейтингу Китайської Народної Республіки або система соціальної довіри в Китаї дедалі більше привертає увагу сучасних дослідників. Це не просто науковий інтерес до нестандартного інструменту регулювання соціально-правових відносин. Особливістю Системи соціального кредитного рейтингу КНР слід вважати її комплексний, всеохоплюючий характер, поширення як на фізичних, так і на юридичних осіб та функціонування на основі можливостей накопичення та аналізу даних «Big Data».

Система соціального кредитного рейтингу КНР як інструмент регулювання економічних, соціально-правових відносин не є новим та унікальним в історичному розумінні, таким, що застосовується лише в одній країні. Хоча саме Китай є батьківщиною даосизму та конфуціанства, які стали базисом філософії виховання людини з урахуванням природних законів. Філософія, що зародилась у VI–V ст. до н.е., нині отримала новий потенціал розвитку. Сучасне застосування елементів, що дозволяють упорядковувати наявні суспільні відносини, дисциплінувати їх учасників, пов'язане з можливостями «Big Data», – значні обсяги даних про доходи, витрати фізичних та юридичних осіб, їхні уподобання, можливості відслідковувати правопорушення та реагувати на них тощо. Така практика набула поширення та має всі перспективи для застосування в інших країнах, зокрема й в Україні. Уряд Китаю, вважаючи, що «дані цінніші за нафту», активно запроваджує систему соціального рейтингу передусім в інтересах національної безпеки, через необхідність здійснення державного контролю над величезною кількістю ресурсів даних країни, що має забезпечити надальнє лідерство КНР у глобальній високотехнологічній економіці.

Ключові слова: система соціального кредитного рейтингу Китайської Народної Республіки, «Big Data», інформація.

Запара S.I. CURRENT ISSUES OF SOCIAL CREDIT RATING IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA AND OTHER COUNTRIES

The social credit rating system of the People's Republic of China or the system of social trust in China is increasingly attracting the attention of modern researchers, and this not just scientific interest in a non-standard tool for regulating social and legal relations. The system of social credit rating of China, as a tool for regulating economic, socio-legal relations is not new and unique in the historical sense, such that it is used only in one country. Although China is the birthplace of Taoism and Confucianism, which became the basis of the philosophy of human education based on natural laws. Philosophy, which originated in the VI–V centuries. B.C. today has received new development potential. The modern application of elements that allow to organize existing social relations, discipline their participants, associated with the capabilities of “Big Data”, large data sets on income, expenses of individuals and legal entities, their preferences, track and respond to offenses and more. This practice has become widespread and has all the prospects for application in other countries, including Ukraine. The Chinese government, believing that “data is more valuable than oil”, is actively implementing a social rating system primarily in the interests of national security, due to the need for state control over the country's vast data resources, which should further ensure China's leadership in the global high-tech economy.

Today, data is collected in various spheres of public life, from data for effective lending, the implementation of social policies in different countries to health care. It seems that a high-tech society is no longer a prospect for the future, and the accumulation and use of various data already today allows to make various management decisions, regulate the educational process, labor market, build social assistance systems, overcome corruption and more. In the end, Big Data has already become part of the state management machine, its important tool.

A feature of the Social Credit Rating System of the People's Republic of China should be considered its comprehensive, comprehensive nature, distribution to both individuals and legal entities and operation based on the ability to collect and analyze data “Big Data”.

Key words: Social Credit Rating System of the People's Republic of China, Big Data, information.